

GEEL vóór 1914

Geschiedenis van een Davidsfondsafdeling

J. VAN MEENSEL

1. Van 1875 tot 1900

Antiliberaal, conservatief-katholiek, taalminnend

De Davidsfondsafdeling van de dekanale Geelse Sint-Amandsparochie werd in 1875 opgericht, dus in hetzelfde jaar als het nationale Davidsfonds. Lange tijd zou het de enige afdeling van deze grote Kempense gemeente blijven. In wat volgt zullen de eerste veertig jaar van haar geschiedenis worden verteld: op die manier maakt de lezer kennis met een brok vooroorlogs en kleinsteds verleden, waarvan de mentaliteit een kleinschalige afspiegeling van die van de Vlaamse en van de Belgische geschiedenis is. In de eerste, slappe vijftwintig jaar van de Geelse Davidsfondsafdeling had ze de kenmerken van het nationale Davidsfonds: ze was antiliberaal, conservatief-katholiek en taalminnend.

Antiliberaal

Het Geelse Davidsfonds werd door de zeer clericale pastoor-deken Mombaerts gesticht om de katholieke partij, geleid door conservatieve notabelen, in haar strijd tegen de opdringerige liberalen te steunen¹. Want ook in Geel was er een groeiende vrijzinnig liberale activiteit op cultureel en politiek gebied. De liberalen hadden in Geel vanouds een goede naam voor het organiseren van toneel- en muziekmanifestaties. De liberale harmonie Sint-Cecilia stamde uit 1810 en de toneelafdeling ervan, de „Cercle artistique en littéraire”, beheerste het Geelse socio-culturele leven. Zolang het unionisme het in Geel uithield, namen ook de Geelse katholieken aan die activiteiten deel. Maar toen notaris Verbruggen, de liberale overwinnaar van de gemeenteraadsverkiezingen van 1866, toch nog naast de burgemeestersjerp greep, was het ook met het unionisme gedaan. Met de steun van een machtige groep notabelen — „geuzen” en „vrijmetselaars” — wonnen de liberalen de verkiezingen van 1872 en Verbruggen werd nu toch burgemeester. Ze waren nu voor korte tijd aan de macht

1. Lode WILS, pp. 47-71; Jef van Meensel, *1875-1985: 110 jaar Davidsfonds ...*, artikels van 23 augustus en 6 september 1985; A.D.G., *Jaarboek 1880 (over 1875-1880), Afdeling van Geel*.

en voerden direct een laïciserende verstaatsingspolitiek. Tevergeefs ageerden ze voor een rijksmiddelbare „staatschool”. Maar met de aloude, door religieuzen verzorgde krankzinnigenverpleging hadden ze meer succes: ze maakten er een heuse „rijkskolonie” van. Die „kraak” van een typisch Geelse instelling veroorzaakte een schokgolf in de Geelse publieke opinie en mobiliseerde de katholieken. De conservatief-katholieke partij wou de macht van de „kolonistenpartij” terugdringen en kende bij die tegenactie wat meeval: door het vroegtijdige overlijden van burgemeester Verbruggen kwam zijn ambt weer in katholieke handen. Bovendien slaagden de katholieken erin de peetvader van hun partij, dokter J. A. Peeters, tot directeur van de rijkskolonie te laten benoemen. Zodat de liberale invloed in dit voor Geel zeer belangrijke instituut kon worden afgeremd².

Conservatief-katholiek

Het was in het kader van die antiliberaal actie dat pastoor-deken Mombaerts in 1875 zijn Davidsfondsafdeling oprichtte. Ze moest ertoe bijdragen het katholieke karakter van de gemeente Geel te bewaren. Vandaar dat haar leden tot de plaatselijke geestelijkheid en de nog zeer conservatieve katholieke partij behoorden. Pastoor-deken Mombaerts werd voorzitter en burgemeester Moortgat secretaris. Dat was het bestuur. Tot de schaarse leden behoorden de overige belangrijke katholieke raadsleden, o.a. een dokter, een advocaat, een (sigaren)fabrikant en de hoofdonderwijzer van de gemeenteschool. Dat was ongeveer het Geelse Davidsfonds: enkele jaren later zal het ledenaantal zich tot een dertigtal uitbreiden en dan tot 1900 niet meer veranderen³.

„Werkloos bestaan”

In die eerste vijfentwintig jaar van de Geelse afdeling zijn slechts twee activiteiten ervan het vernoemen waard: haar „taalminnende” boekentoelage voor verdienstelijke collegeerlingen en haar eigengereide organisatie van de Boerenkrijgfeesten in 1898. Beide initiatieven waren duidelijk antiliberaal en hadden de versterking van de katholieke geloofsmentaliteit tot doel.

Taalminnend

Eerst was er dus de taalminnarij. Tot dan toe had het Willemsfonds de laureaten van de interscolaire staatsprijskamp met het schenken van boeken beloond.

2. Willem VAN BROECKHOVEN, niet gepagineerd.

3. A. D.G., *Jaarboeken* van 1880 tot en met 1900, telkens over het voorgaande werkjaar en over de „afdeeling van Geel”. Geen enkele activiteit wordt vermeld in die periode. Zie ook Jos Vermissen, p. 16.

Zodra het Davidsfonds in Geel gesticht was, gaf collegedirecteur J. Adriaensen zijn gelauwerde leerlingen de opdracht die prijzen te weigeren, omdat hij het Willemsfonds „ingelijfd ziet bij ene vijandige partij, om naar hare wenken de Kerk te bestrijden, door geschiedenis en roman, in rijm en onrijm hare instellingen te verguizen, den heilzamen en beschavenden invloed van hare dienaars te verijdelen”. Dat was na de geuzenfeesten van 1872 die bij katholieken veel kwaad bloed hadden gezet. Vandaar die antiliberale taal van de directeur, die dan ook aan het plaatselijke, katholieke Davidsfonds vroeg voor de nodige boeken in te staan. De Sint-Amandsafdeling zou zich van die taalminnende activiteit kwijten⁴.

Boerenkrijgherdenking

Dan was er de Boerenkrijgherdenking van 1898. Ze stond in het teken van de Gelijkheidswet en van de antiliberale revanche op de vrijzinnige, antipaapse en liberale geuzenfeesten van 1872. De Boerenkrijg werd voor die gelegenheid dan ook voorgesteld als een volksopstand die de katholieke gaafheid van land en volk wou verdedigen tegen de goddeloze Franse revolutionairen. In 1898 was het dan zover: geen zondag ging voorbij, of er werd ergens in het land een Boerenkrijgmonument onthuld. Op 28 augustus viel het hoogtepunt met een nationale herdenking in Hasselt⁵. Enkele dagen later was Mol aan de beurt: de climax eigenlijk, omdat daar een massa scholieren, studenten en seminaristen een brand van geestdrift veroorzaakten. Daar hield de jonge Geelse arts Alfons Van de Perre een toespraak over de Gelijkheidswet⁶. Maar op de Geelse Boerenkrijgherdenking van 5 november kwam hij er niet aan te pas, al werd hij toen al als een talentrijk redenaar geprezen. Terloops weze hier aangestipt, dat hij ook geen lid van „Katholieke Vlaamsche Sprekersbond” van Geel was. De leden van die bond bespraken allerlei onderwerpen, maar de kernproblemen van de Vlaamse Beweging kwamen er helemaal niet ter sprake⁷. Over Alfons Van de Perre straks nog iets, maar nu terug naar de Geelse Boerenkrijgherdenking.

Het feestcomité bestond integraal uit bestuursleden van het Davidsfonds. Ook in Geel ging het om een groots opgezet vertoon. Wie de verslagen in van Caeneghems „Onze boeren verheerlijkt” leest, krijgt de indruk dat al die herdenkingen in een reactionaire, staatsbehoudende atmosfeer waren opgezet. De

4. C. A.G., Bundel XX, 2: ongedateerde brief van afgestudeerde collegestudent August Raeymaekers aan het Willemsfonds. Door directeur J. Adriaensen opgesteld C.A.G., Bundel IV, D: brief van directeur J. Adriaensen aan de secretaris van het Davidsfonds, nov. 1884: over de jaarlijkse schenking van boeken aan de laureaten van de interscolaire „prijskamp”.

5. Lode WILS, pp. 167-170.

6. Dr. M. CORDEMANS, p. 394

7. Willem VAN BROECKHOVEN, *Gedenksteen*.

bombastische teksten van dat verslagboek laten de tragische gebeurtenissen van 1798 ei zo na met de Belgische Revolutie van 1830 samenvallen. In plaats van die in omvang beperkte, katholieke contra-revolutie „Voor Outer en Heerd” als Vlaamse plattelandsofstand te herdenken en het revolutionaire fanatisme aan te klagen, had men alleen aandacht voor de heldenmoed waarmee de „Brigands” tegen de Fransen weerstand hadden geboden. Over de tragische motieven, de opportunistische onverschilligheid van vele goeoden (tot economische en politieke collaboratie bereid) en het hopeloze van de strijd werd in alle toonaarden gezwezen. Het kon ook moeilijk anders, als men bedenkt dat het ledenbestand van de plaatselijke „comiteiten” (ook dat van Geel) voornamelijk bestond uit conservatieve, zelfs franskiljonse notabelen (veel edellieden) en geestelijken, tevens evenzovele papieren leden van het Davidsfonds. En ... sprak Van de Perre in de buurgemeente Mol over de Gelijkheidswet, in Geel zweeg men erover. Die hele Boerenkrijgherdenking is dan ook een illustratie van wat het Davidsfonds als Vlaamse, katholieke cultuurvereniging toen betekende⁸. De Geelse afdeling zat op dezelfde golflengte: als ze ten minste in de eter was. Toen Davidsfonds Geel in 1900 vijftieng jaar bestond en het vernieuwde bestuur eraan dacht dat zilveren jubileum te vieren, dan typeerde de verslaggever die periode als „een ongestoord voortsluimeren van 25 jaren” in een „werkloos bestaan”⁹.

2. Van 1900 tot 1914

*Vormend, katholiek en Belgisch-Vlaams
Met een schone lei*

Nu het Davidsfonds toch al vijftieng jaar bestond en het nationale bestuur zich ook van een sluimerend, erg slap bestaan bewust was geworden,¹⁰ wou men die Vlaamse cultuurvereniging nieuw leven inblazen en haar voorbije vijftieng jaar met een viering van dat zilveren jubileum begraven. Ook en vooral op het plaatselijke vlak. Daarom werd er op 30 december 1899 tijdens een algemene vergadering in de Beurs, het lokaal van de katholieken in de Nieuwstraat, een nieuw bestuur van de Geelse Davidsfondsafdeling Sint-Amands gekozen¹¹.

Clerus en katholieke partij waren erin zeer sterk vertegenwoordigd. De onbetwiste leider van de katholieke partij, rijkskoloniedirecteur Dr. A.J. Peeters, en burgemeester Janssens zelf waren erevoorzitter van de vereniging. Voorzitter

8. K. VAN CAENEGHEM, pp. 244-245 en passim.

9. A. D.G., *Jaarboek 1901* (over 1900), Afdeling van Geel, blz. 71-72.

10. Lode WILS, pp. 175-185.

11. Jos VERMISSEN, p. 17

werd de opkomende ster aan het Geelse politieke firmament, advocaat en provincieraadslid J. M. Verachtert. Afkomstig uit Noorderwijk, zou deze man, over wie nog maar heel weinig is geschreven, een briljante lokale en nationale carrière tegemoetgaan en dat tot aan zijn dood in 1941. Hij was provincieraadslid van 1894 tot 1912, burgemeester van 1921 tot 1941, kamerlid van 1912 tot 1929 en provinciaal senator van 1932 tot 1936. Hij was een conservatief lid van de katholieke partij en dankte zijn loopbaan aan een van de schaarse grote politici uit de Antwerpse Kempen, graaf Charles de Broqueville¹². Er zetelde nog een machtig vertegenwoordiger van de katholieke partij in het bestuur, nl. de drukker-uitgever van de katholieke partijkrant „Het Nieuwsblad van Gheel”: Frans Rombouts. Hij behoorde tot het schepencollege van van 1914 tot 1918 en was burgemeester van 1918 tot 1921. Hij zorgde voor de sensibilisering van de Geelse publieke opinie via zijn zeer goed verzorgd weekblad, dat de spreekbuis van de katholieken was en andere opinies, weldra zelfs de oerkatholieke mening van nationalisten en studentenbond, met heftigheid bekampte¹³. In het Davidsfonds werd hij „boekbewaarder”: dat betekent dat hij de aan de vereniging van overheidswege geschonken publicaties conserveerde in afwachting dat de vereniging in samenwerking met het patronaat een bibliotheek zou oprichten. Die kwestie komt verder nog ter sprake. Als opvolger van pastoor-deken Mombaerts werd E. H. Peeters de derde erevoorzitter. De andere geestelijke, onderpastoor Vertessen, werd „schrijver”, secretaris dus. Op laatstgenoemde zou het zwaarste werk van de herstichte vereniging komen. Het zal zo blijven dat de onderpastoor van de parochie de duivel doet al van het Davidsfonds zal zijn en voor vele moeilijke en weinig lonende karweien zal moeten opdraaien. Dat bleef zo tot ver na de Tweede Wereldoorlog. Eindelijk waren er nog twee gewone bestuursleden, de tabakshandelaar Jozef Gebruers en Willem Van Neylen, priester-retoricaleraar aan het college, over wie verder meer¹⁴.

Uit de samenstelling van het bestuur kunnen de kenmerken van een cultuurvereniging als het Davidsfonds afgeleid worden. Clerus en katholieke politici slaan de handen in mekaar om Vlaanderen en de Vlamingen katholiek te houden. Ook in Geel kwamen de strijd tegen en de bewustmaking van de politieke, sociale en economische achteruitstelling van Vlaanderen binnen het kader van de Belgische staat niet aan de orde. Het Belgische staatsbelang kwam bij de katholieke partijleden op de eerste plaats. En met een man als kardinaal Mercier, die vaderlandsliefde als geloofsplicht oplegde, hadden de parochiepriesters als opdracht de katholieke politici in hun staatsbehoudende opdracht

12. G. VANDECRUYS, p. 27; Luc Schepens, *passim*.

13. G. VANDECRUYS, pp. 51-52 en 66-77; K. Vangenechten, pp. 98-100; Jef van Meensel, *Berkeven*, p. 17.

14. Over de samenstelling van het nieuwe bestuur: zie A.D.G., *Jaarboek 1901* (over 1900), blz. 71-72.

te steunen. Ook al bleven de Vlamingen de fel benadeelde partij in het Belgische staatsbestel en zouden de Franstaligen tot op vandaag die staatsstructuur in eigen voordeel blijven benutten en elke kans gebruiken om de „francité” ook over Vlaanderen uit te breiden. De kerk zag in die politiek de beste weg naar de realisering van haar geloofsopdrachten. Zodat er van een radicale Vlaamse werking in het Geelse Davidsfonds niet veel zou overblijven. Het werd een culturele, opvoedende activiteit met wat literaire, muzikale en informatieve aspecten, waarin het katholieke geloof als een bindmiddel fungeerde. Vlaanderen kwam weliswaar aan bod in de rijkdom van zijn verleden en de schoonheid van zijn landschap, maar veel minder in zijn toenmalige onderontwikkeling en miskenning¹⁵.

Maar goed, het Geelse Davidsfonds begon met veel ijver en met een schone lei. In januari 1900, het jaar van de fameuze Sint-Dimpnafeesten, werd met een wervingscampagne gestart en het ledenaantal verdubbelde: een zeventigtal. Dat aantal zou tot 1914 bijna niet meer veranderen. Globaal gezien hield de vereniging zich strikter aan de algemene „standregelen van het Davidsfonds”: ze respecteerde de voorgeschreven bestuurs- en algemene vergaderingen en voor de overleden leden werd jaarlijks een „zielemis” opgedragen, ze stuurde een vertegenwoordiger naar de gouw- en nationale vergaderingen, er werd een kasboek gehouden en de „schrijver” stuurde stipt zijn jaarverslag naar het nationaal bestuur in Leuven. Eén regel werd niet in acht genomen: de jaarlijkse elf-juliviering.

De plaatselijke werking zelf kende hoogte- en laagtepunten. Slechts van enkele jaren kan gezegd worden dat er een vrij intense activiteit aan de dag werd gelegd. 1900 was zo'n jaar. Het begon in februari met een informatievergadering in de Beurs: „In eene korte en ophelderende redevoering deed men het nut en het doel, het leven en het streven van 't Davids-Fonds uiteen. De opgekomenen — ze waren talrijk — schenen met de zaak ingenomen, en stemden ten volle toe het op eenen anderen boeg te wenden”. Men zou wat beter de standregelen nakomen, vergaderingen beleggen, feesten geven, sprekers doen komen. Op een tweede bijeenkomst werd de bekende Davidsfondspropagandist Ossenblok uitgenodigd. Hij sprak er over de geschiedenis van het Davidsfonds en zijn vijfentwintigjarig bestaan. „In eene gloedvolle rede deed hij ons kennen wat al diensten het Davids-Fonds aan de Vlaamsche en katholieke zaak had bewezen, en wat al vruchten voortgebracht op zoo menig gebied. 't Was eene welgeslaagde zitting: allen waren ten volle tevreden, zoodanig wist de spreker aller aandacht te boeien en aller hart aan te vuren voor de Vlaamsch ka-

15. Zie A.D.G.: werkjaarverslag van „schrijver” P. Vertessen (06-10-1906) en de door de secretaris ingevulde werkjaarrapporten van 1910 tot en met 1913. Ook A.D.G.: de jaarboeken 1901 tot en met 1914. Slechts over de werkjaren 1900 (jb. 1901, blz. 71-72), 1905 (jb. 1906, blz. 95-96) en 1912 (jb. 1913, blz. 40) worden er onder de bestuursledenlijsten ook activiteitenverslagen afgedrukt.

tholieke grondbeginselen''. Tot zover het voor zo'n vergadering normale, wat opgeblazen gejubel van Ossenblok, zoals Vertessen dat in zijn naar Leuven gezonden verslag heeft samengevat. In juli werden de Davidsfondsleden door het college op „een letterkundig- en muzikaal feest'' uitgenodigd. Die uitnodiging wijst op de nauwe samenwerking tussen college en Davidsfonds. Op het college „werd een blijspel voorgedragen; een lied, een koor gezongen, daar werden Nederlandsche opstellen van studenten voorgelezen, handelende alleen over Sint-Dimphna en Sint-Gerebernus''. In de zomer werd het rustig voor het Davidsfonds, maar het werkte met al zijn krachten aan de glorieuze Sint-Dimphnafeesten mee. Dan vertelt Vertessen in datzelfde verslag nog over de komende winterwerking met een jubelfeest van het Davidsfonds zelf, met plannen voor een toneelopvoering en voor een reeks „avonden''. Of daar iets van in huis is gekomen, kon niet worden nagegaan. Net als het evenmin voor de jaren 1901 tot en met 1904 kan. Toch zal geen nieuws hier wel geen goed nieuws zijn!¹⁶.

„Voordrachten''

Door leraren van het college

In het werkjaar 1904-1905 werd er hard gewerkt¹⁷. Weer sprong het college bij en wel met twee eerwaarde leraren die van hun leervak hielden. Op de eerste avond van het werkseizoen (bij het Davidsfonds loopt dat van september tot september) was het de beurt aan de leraar Duits E. H. Raeymaekers. Hij verzorgde een lezing over de grote-vakantiecursus Duits die hij aan de universiteit van Marburg was gaan volgen. Hij vertelde ook over zijn reis en zijn drie weken durende verblijf in de universiteitsstad. De lezing greep op Niklaasdag plaats. De week erop, op 14 december, „gaf men een tooneelfeest. Lui-mige en roerende liederen werden er gezongen; een gedicht, „De zoon van de Metserdiender'', voorgedragen en een blijspel met zang, „Jan Kinkelmans'', opgevoerd''.

Op 24 januari 1905 was het de beurt aan de in Geel zeer bekende priester-collegeleraar en literatuurhistoricus Willem Van Neylen, de latere „pastoor van het gasthuis''. De voorzitter had hem zelf voor een lezing aangezocht en Van Neylen had Servaas Daems als onderwerp voor zijn lezing gekozen. De Tongerlose premonstratenzer, kanunnik Daems („Daemske''), werd in zijn tijd als schrijver zeer hoog gewaardeerd. Bovendien flatterde de collegeleraar door de keus van zijn onderwerp J. M. Verachtert, voorzitter en invloedrijk politicus. Die was een neef van de gevierde pater-dichter en het college had heel wat aan het katholieke gemeentebestuur te danken gehad. Zoals steeds had de col-

16. Zie voetnoot 14.

17. Over de inhoud van de voordrachten: A.D.G., *Jaarboek 1906*, blz. 95-96.

legeleraar zijn voordracht zeer goed voorbereid en ze werd achteraf uitgegeven¹⁸. Nu is S. Daems als schrijver totaal vergeten en alleen in Geel onthouden van hem zijn Sint-Dimpnacantate, die in 1900 met een enorm succes herhaalde malen werd uitgevoerd, en een paar getoonzette liederen. Is de dichter Daems vergeten, dan blijft men hem waarderen als een, zij het bescheiden denktank van de Vlaamse Beweging. Hij heeft nl. aan het eind van de vorige eeuw enkele interessante beschouwingen over de Vlaamse Beweging uitgesproken en gepubliceerd. Dr. H. J. Elias bespreekt Daems' visie uitvoerig in zijn „De Geschiedenis van de Vlaamse Gedachte”¹⁹. Welnu, over Daems als bewust vlaamsgezinde repte Van Neylen met geen woord in zijn lezing: hij had het enkel over de schone manier waarop Daems een stukje lieflijk Vlaanderen, de Kempen, heeft beschreven.

Tot zover het optreden van twee „professors” van 't college voor het Geelse Davidsfonds. Op 13 februari 1905 hield „schrijver” en onderpastoor Vertessen zelf „een luimige voordracht”. Het ging „Over den droom” en de lezing werd achteraf door „Het Nieuwsblad van Gheel” als mengelwerk gepubliceerd.

Door Artsen van de rijkskolonie

Voor een ruimer publiek — maar ook voor de Davidsfondsleden — hielden twee bekende, aan de rijkskolonie verbonden artsen een uiteenzetting over hun algemeen geneeskundige en/of psychiatrische praktijk: rijkskoloniedirecteur Dr. J. A. Peeters en zijn toekomstige opvolger Dr. Frans Meeus.

Dr. J. A. Peeters: sociaal-katholiek

Eerstgenoemde was de peetvader van de Geelse katholieke partij en in die rol de tegenhanger van Gust Leurs, baas van het bekende Geelse hotel Het Lam-L'Agneau en leider van de Geelse liberalen. Hierboven werd al aangestipt dat de katholieke partij erg allergisch voor de liberale partij was geworden: ze vreesde haar invloed in het politieke leven van Geel te moeten delen, zelfs afstaan. Een terrein, waarop die machtsstrijd zich enkele jaren vroeger, aan het eind van de vorige eeuw had afgespeeld, was de rijkskolonie met al wat ze aan benoemingen van artsen en van lager personeel, aan voordelen en/of moeilijkheden bij verpleegden en kostgevers kon opleveren.

De katholieke geneesheer-directeur, dokter A. J. Peeters, was zeer met het krankzinnigeninstituut begaan; hij vreesde de invloed van de liberalen omwille van de politiek, maar toch vooral uit angst dat de verstaatste kolonie onder li-

18. W. VAN NEYLEN, p. 3.

19. Dr. H. ELIAS, *IV*, pp. 25-27.

beraal gezag helemaal zou ontkerstenen en verheidensen. Zijn grote zorg bij dat alles was de katholieke gaafheid van Geel en dus ook van zijn zwakzinnigen. Vandaar dat hij de volledige steun van alle parochiepriesters kreeg. Maar hij was sociaal-katholiek: hij wou het van de liefdadigheid hebben en schuwde elk sociaal, Vlaams-democratisch emancipatiestreven. Hierin werd hij door de gehele conservatieve katholieke partij gesteund. Een figuur als Dr. A. Van de Perre kon hier niet aan zijn trekken komen. Die was niet alleen door de blauwvoeterie en de daaruit gegroeide katholieke Vlaamse studenten- en scholierenbeweging (in de jaren tachtig van de vorige eeuw) beïnvloed, maar in de jaren negentig ook door het Daensisme (priester Daens, Adolf Pauwels, pastoor-deken Adams van Turnhout, Serafien Lambreghts). Toen A. Van de Perre zo iets in Geel wou proberen, ving hij bot en hij week ontgoocheld naar het Antwerpse uit²⁰.

De zoëven genoemde priester Daens kwam op dinsdag 25 september 1897 naar Geel. Dat was de dag, nadat de Christene Volkspartij — de Daensisten — uit de Katholieke Volksbond, een soort democratische vleugel van de katholieke partij, was gestoten. Priester Daens was toen volksvertegenwoordiger en had die pogingen tot isolering zien aankomen. Hij werd bijna als vanzelf in de richting van de liberalen geduwd. Wellicht op influisteren van Gust Leurs hadden de liberalen Daens gevraagd het probleem van de Geelse kostgeversgezinnen in de Kamer aan te snijden. Hij deed dat ook tot groot ongenoegen van de Geelse katholieken. Toen diezelfde Daens door de Geelse liberalen met twee muziekmaatschappijen aan het station werd afgehaald, op de markt (en in het Lam) door de liberale leider Gust Leurs werd verwelkomd en daar dan nog een zeer knappe toespraak hield, wekte dat grote opschudding. Tot Kerstmis van dat jaar volgde een perspolemie over deze kwestie in de weekbladen van beide partijen: „Het Nieuwsblad van Gheel” voor de katholieken, voor de liberalen „Het Advertentieblad van Gheel”. Het is haast zeker dat Dr. A. J. Peeters ghostwriter van zijn partij was. Hij nam het Daens erg kwalijk dat hij zijn bisschop niet gehoorzaamde in sociaal-politieke kwesties en dat hij met de liberale geuzenpartij - de clownistenpartij in Geel, een allusie op de kolonistenpartij - aanpakte²¹.

Toch nog even terug naar Peeters' optreden voor het Geelse Davidsfonds in dat jaar (1905): het onderwerp van zijn uiteenzetting ging over de toen nog vreselijke, haast ongeneeslijke ziekte, de tering.

Dr. Frans Meeus: progressief-vlaamsgezind

Zijn toekomstige opvolger Dr. Frans Meeus sprak dat jaar over „De Misdadiger”. Het jaar daarop zou hij het op 22 februari over „den toevallige misda-

20. Dr. Theo LUYKX, pp. 16-22.

21. Jef VAN MEENSEL, *Priester Daens te Geel ... en Meer Nieuws ...* resp. 15 juni en 6 juli 1973, telkens p. 1.

diger" hebben. Als jong psychiater had hij daarover in 1987 een essay geschreven dat in lange afleveringen in „Het Belfort" gepubliceerd werd. Meeus had een jaar bij de broer van Hugo Verriest, de Leuvense psychiater-hoogleraar Gustaaf Verriest, gewerkt, vooraleer hij als geneesheer bij de Geelse rijkskolonie werd toegevoegd. Dat was in 1896. Hij werkte er samen met de later bekende vrouwenarts en kankerspecialist Frans Daels.

Meeus was zeer goed bevriend met zijn toekomstige schoonbroer Alfons Van de Perre: samen schreven ze een brochure „De Tering", verschenen bij de Katholieke Vlaamsche Hoogeschooluitbreiding. Van die „Vereniging Hoger Onderwijs voor 't Volk" was Meeus stichtend lid en hij heeft er wel een tiental brochuurtjes voor geschreven. Ook in zijn studententijd was hij actief: hij behoorde tot de katholieke Vlaamse studentenbeweging en was lid en bestuurslid van „Met Tijd en Vlijt", de culturele vereniging waaruit het Davidsfonds is ontstaan. Bovendien was hij een van de eerste redacteuren van het bekende Leuvense tijdschrift „Ons Leven". Eens in Geel, concentreerde hij zich op zijn werk in de rijkskolonie en al in 1900 schreef hij een boek „Gheel, paradijs der krankzinnigen", een Duimpjesuitgave van de bekende uitgever De Lille uit Maldegem. Bovendien was hij zeer in de werking van het Davidsfonds geïnteresseerd en zou hij lange tijd een veel gevraagd spreker op de vele „Davidsfondsavonden" van te lande worden. Zoals dus in het werkjaar 1905 in Geel. Meeus werd een autoriteit als geneesheer, psychiater en wetenschapsman. Hij werd gevraagd in binnen- en buitenland. Hij publiceerde zeer veel en hij was in al dat werk een consequente Vlaming, die zich als zodanig overal manifesteerde waar hij als vakman, spreker en ambtenaar optrad²².

Nog in hetzelfde jaar 1905 hield Meeus een referaat op het Davidsfondscongres in Lier. Het was een uitwerking van een kleine brochure „Wetenschappelijk Vlaamsch", die hij in 1898 had laten verschijnen. In Lier heeft „Dr. Fr. Meeus een overzicht gegeven van wat er sinds 1830 aan nederlandstalige werken op het gebied van de exacte wetenschappen en de vulgarizatie bestond: bijna niets buiten de publikaties van het Willemsfonds en van Mac Leod. Hij had opgeroepen om bij Nederland aan te sluiten. Nederlandse tijdschriften te lezen en erin te publiceren"²³. Uit dit citaat blijkt hoezeer Meeus van een traditionele romantische wijze van Vlaamse bewustmaking afstand nam en een praktische methode voorstond die zijn tijd ver vooruit was. Ook voor het Davidsfonds zag hij een taak voor een betere, zuivere wetenschappelijke moedertaal weggelegd. En ze moest geen Vlaams, maar Nederlands worden. Onder tussen zou het nog jaren duren eer de publikaties van het Davidsfonds — fiction en non fiction — een redelijk niveau zouden halen.

Omtrent Meeus nog twee dingen. Met de al genoemde leraar-medewerker W. Van Neylen zal hij het tijdschrift „De Katholieke Ziekenverpleging" stichten.

22. *In memoriam Dr. Frans Meeus ...*, blz. 64-86.

23. Lode WILS, p. 194.

Het loopt van 1909 tot 1914. Van Neylen was sinds 1909 „pastoor van het gasthuis” in Geel. Voorts bleef Meeus in het lokale (Geelse) en nationale Davidsfonds geïnteresseerd. Op 9 mei 1919 schreef hij voor het laatst vanuit Geel naar zijn vrienden uit het hoofdbestuur in Leuven. Hij vertelt eerst dat hij Geel zal verlaten om in Mortsel hoofdgeneesheer te worden. Reden: de opvoeding en de studies van zijn zes kinderen. Dan schrijft hij verder als volgt: „Ik heb aan de secretaris van ons Davidsfonds (dat is dan E.H. onderpastoor August Diels-JvM) herinnerd dat hij U iets over Gheel in oorlogstijd moest zenden: of hij het gedaan heeft, weet ik niet. Indien het U mocht interesseren wat de colonie in tijd van oorlog was, wil ik U wel een afschrift zenden eener voordracht die ik einde januari in Amsterdam voor de familie onzer Nederlandsche patiënten hield”. De brief is interessant voor de geschiedenis van de rijkskolonie, maar laat ook blijken dat Meeus zelf graag aan de plaatselijke en nationale werking van het Davidsfonds wou meewerken²⁴.

Bovendien had de secretaris van Geel inderdaad „iets over Gheel in oorlogstijd” naar het nationale secretariaat van het Davidsfonds verzonden om te worden opgenomen in het „Oorlogsdagboek van het Davidsfonds”, dat in 1919 werd gepland en dat dan ook in twee delen verscheen. In dat boek staan de oorlogsgebeurtenissen zoals plaatselijke Davidsfondsen die in hun stad of gemeente hebben meegemaakt en die voor het Hoofdbestuur van het Davidsfonds hebben samengevat. Onderpastoor A. Diels heeft het voor Geel gedaan. Diels belicht vier zaken in verband met de Eerste Wereldoorlog in Geel. Eerst schetst hij de sfeer van terreur die er vanaf de inval van de Duitsers heerste. Hij situeert die periode tussen dinsdag 27 september en vrijdag 7 oktober 1914, toen de Duitsers Antwerpen hadden veroverd en dus uit Geel wegtrokken. In de tweede plaats vertelt hij kort over allerlei schermutselingen in die periode, zoals die zich in Geel tussen Duitsers en Belgen hebben afgespeeld. Vervolgens heeft hij het even over de vrij goede situatie van de rijkskolonie voor krankzinnigen en ten slotte blijkt uit zijn verslag dat de Geelse bevolking erg zwaar heeft getild aan de deportatie van verplicht tewerkgestelden naar Duitsland²⁵.

Nog andere ‘avonden’

Tot zover het werkjaar 1905 in de Davidsfondsafdeling van de Sint-Amandsparochie. En hoe ging het in het daaropvolgende werkjaar 1905-

24. A. D.G.: brief van Meeus aan het hoofdbestuur in Leuven, (09-05-1919).

25. *Oorlogsdagboek ... II*, pp. 25-27.

1906²⁶? Op 6 oktober 1906, dus ruim vóór de uiterste datum van 20 oktober, heeft „schrijver” E.H.P. Vertessen zijn jaarverslag naar het hoofdbestuur in Leuven verzonden. De Geelse afdeling zorgde in dat werkjaar voor „drie avondfeesten”. Weer was het een priester-leraar van het college die over zijn taalstage kwam vertellen: E.H. Van Crombruggen, die in Oxford een vakantiecursus Engels was gaan volgen. Hij vertelde over „wat hij daar opmerkte en tegenkwam. Verder handelde hij nog in ’t lang over Londen, en tusschendoor over den nationalen geest en godsdienstigen zin der Engelschen, over hunne zeden en gewoonten, over hun onderwijs en opvoeding”. Die lezing hield hij op 4 december 1905.

In januari 1906 was het de beurt aan de toen zeer bekende liedtekstdichter Lambrecht Lambrechts. Hij sprak in Geel over het „huiselijke lied in Vlaamsch België met toepassing van eenige uitgezochte liederen”. „Echte pereltjes” voegt de secretaris eraan toe. Op 22 maart van dat werkjaar was het nog eens de beurt aan Dr. Frans Meeus, „die steeds zo ijverig werkt op het gebied van wetenschap en jaarlijks op menige plaats het woord gaat voeren bij de leden van het Davidsfonds”.

In de jaren die volgen is er geen nieuws over enige Davidsfondswerking in Geel. Toch is die er geweest, want Geel was op 21 maart 1908 aanwezig op de gewestvergadering van het Davidsfonds in Lier en kreeg een pakket boeken voor haar boekerij mee²⁷. Die bibliotheek van de Sint-Amansparochie is een verhaal apart, dat we verderop volgen aan de hand van de scriptie van Jos Versmissen, de laatste onderpastoor die zich op Sint-Amans intensief met de bibliotheek heeft beziggehouden. Ze werd later in de stadsbibliotheek opgenomen. Dan duurt het tot 1910, eer we over de gewone werking nog iets vernehmen. Onderpastoor P. Vertessen was dan door August Diels als onderpastoor en (dus) als secretaris opgevolgd; voorzitter Verachttert hield een voordracht en er werden twee grote „toonkundige feesten met beroepskunstenaars” gehouden²⁸.

In het werkjaar 1910-1911 waren er twee „avonden” voorzien. Op 6 maart 1911 hield ingenieur Van Loy „een voordracht met lichtbeelden over „Vliegen en Vliegtuigstellen” en op 29 mei maart werd „een groot toonkundig feest met beroepskunstenaars” gehouden. Declamator M. Dieltjens en „kunstzanger” M. De Brabandere verleenden hun medewerking²⁹.

1912 was een Consciencejaar: het was de honderdste verjaardag van de geboorte van de schrijver (1812). Op 1 september organiseerde het Davidsfonds een „Conscience-betoging met optocht van verschillende maatschappijen”.

26. A. D.G. : werkjaarverslag van Vertessen, 06-10-1906.

27. Jos VERSMISSENS, pp. 18-19.

28. A. D.G. : werkjaarrapport 1910.

29. A. D.G. : *Jaarboek 1912* (over 1911), blz. 335.

Op een academische zitting werden Vlaamse liederen gezongen en er waren twee grote voormannen uit de Vlaamse Beweging als gastsprekers uitgenodigd, Dr. Juul Grietens en Dr. August Borms. Laatstgenoemde feestredenaar sprak over „Conscience als opwekker van onzen stamtrots”. Het „Jaarboek 1913” spreekt ook nog over het blijspel „Een geweten of geen”. Of dat ook bij die gelegenheid werd opgevoerd is niet zo duidelijk. In datzelfde werkjaar werd er nog een lezing georganiseerd op 15 april 1912: E. P. Gijsen, missionaris, sprak toen over zijn missie in China. Ten slotte is het ook nog het vermelden waard, dat pastoor-deken Peeters overleden was en door collegeleraar L. Denckens, ook als erevoorzitter van het Davidsfonds, werd opgevolgd³⁰.

Het werkjaar 1912-1913 is het laatste jaar waarover verslagen bestaan. Daarna zal het tot 1927 duren eer er weer voorhanden zijn. Er waren in dit laatste werkjaar vier bestuursvergaderingen, het bestuur werd (zoals steeds) herkozen, er werd een zielemis voor overleden leden opgedragen, het ledenaantal steeg van 77 naar 85 en bereikte een eerste piek, de lidgelden werden stipt overgeschreven en er was een vertegenwoordiger op de nationale algemene vergadering, karwei die nogal eens door Frans Rombouts werd opgeknapt. Er was maar één „voordracht met vreemden spreker”, de bekende priester-archivaris Floris Prims, en er werd die avond, 10 februari 1913, terzelfdertijd een „toonkundig feest” gehouden³¹.

Prims, een goede vriend van Rombouts, was in zijn seminaristen- en studententijd erg actief in de Vlaamse Beweging, schreef een boek over de eerste burgemeester van Geel, K. T. Lebon, en zou in de jaren dertig met de Vlaams-nationalisten uit Geel een pennestrijd voeren. Op verzoek van Rombouts allicht. Prims zag toen geen heil (meer) in de zelfbestuuropvatting van de nationalisten en beschouwde het Belgische nationalisme als de ideale vorm van vaderlandsliefde, waarin Vlamingen en Walen elkaar in perfecte verstandhouding kunnen terugvinden³².

Geel en de nationale politiek

In datzelfde jaar liet voorzitter Verachttert in zijn kaarten kijken. Na de dood van de vlaamsgezinde, vooruitstrevende christen-democraat S. Lambreghe werd J. M. Verachttert, met de steun van de toenmalige eerste-minister, baron de Broqueville, kamerlid voor het arrondissement Turnhout. Dat gebeurde in 1912. In mei 1913 diende de Katholieke Vlaamse Kamergroep een amendement in voor afzonderlijke Waalse en Vlaamse regimenten in het leger³³. Er

30. A. D.G.: *Jaarboek 1913* (over 1912), blz. 40 ; A.D.G.: werkjaarrapport 1912.

31. A. D.G.: werkjaarrapport 1913.

32. Floris PRIMS, p. 231.

33. G. VANDECRUYS, p. 28.

deden zich toen merkwaardige dingen voor. Bij de stemming van een eerste amendement verloochenden drie ondertekenaars van dat voorstel tot amendering hun handtekening, voordat het tot een stemming kwam. Het voorstel, dat op de diepste verzuchtingen van het nationale Davidsfonds inspeelde, werd verworpen. Er kwam een gematigde versie van het amendement ter stemming met handtekeningen van dezelfde drie kamerleden. Weer bezweken ze voor de druk (van de Broqueville). Het voorstel werd op de Kamerzitting van 23 mei 1913 verworpen. De ondervoorzitter van het nationale Davidsfonds Siffer stemde tegen. Ook de Geelse voorzitter van het Davidsfonds deed dit. Hij weigerde zich bij de 53 vóórstemmers - o.w. 29 Franstaligen! - te zien rekenen. Onder druk van de Broqueville uiteraard³⁴. Later zal de adellijke minister, om opportuniteitsredenen, een positievere houding tegenover de Vlaamse eisen aannemen en ... het zal hem het eerste-ministerschap kosten³⁵. Maar ondertussen krijgt de lezer inzicht in de graad van vlaamsgezindheid van het (Geelse) Davidsfonds.

De Sint-Amandsboekerij

Noch op nationaal noch op plaatselijk vlak gaf het Davidsfonds Geel blijk van een vooruitstrevende houding tegenover Vlaamse en sociale kwesties. Afgezien daarvan werd er toch iets gedaan; zo zijn er de moeizame (misschien zelfs weinig enthousiaste) pogingen geweest tot het oprichten van een bibliotheek. In zijn „Geschiedenis van de St.-Amandsboekerij”³⁶ heeft Jos Versmissen hierover omstandig uitleg verschaft. Al in het midden van de vorige eeuw hield Godefridus van Genechten een openbare bibliotheek en bij de eeuwwisseling zorgde de sociaal-katholieke Dr. A. J. Peeters voor een patronaatsbibliotheek „De Toekomst” als een aanhangsel dus van de parochiale patronaatswerking, een soort katholiek geïnspireerde zondagsontspanning voor jongens. Ondertussen zat de Davidsfondsafdeling — vooral zijn „boekbewaarder” Frans Rombouts — met een groeiende stapel boeken. Ze kwamen van het Davidsfonds zelf en voorzitter Verachtert was als deputé en kamerlid uitstekend geplaatst om via provincie en ministeries voor boekensubsidies te zorgen. Zo zijn de nummers van de „Katholieke Vlaamsche Hoogeschooluitbreiding” in het boekenbestand terechtgekomen. Wellicht zorgde het Davidsfonds ook wel voor een vorm van uitlening waarvan de leden mochen profiteren. Maar het duurde eigenlijk toch tot 1910, eer het Davidsfonds aan een echte uitleenbibliotheek ging denken. Op dat ogenblik waren er in Geel drie bibliotheken: de patronaatsboekerij „De Toekomst”, de bibliotheek van de

34. R. DE SCHRYVER, p. 153.

35. Luc SCHEPENS, p. 188 en vlg.

36. Jos VERSMISSEN, *passim*

„Landbouwcomice” en die van de „Teekenschool”. In 1910 kwam er nog een vierde bij: de patronaatsbibliotheek van de St.-Dimpnaparochie. Hiervoor had de latere eerste voorzitter van de Davidsfondsafdeling van Sint-Dimpna/Bel gezorgd, de bekende onderwijzer Frans Wouters. Misschien is dit initiatief van de buurtparochie een spoorslag voor Sint-Amands geweest om eindelijk een openbare boekerij op te richten. Maar men vond geen geschikt lokaal. „De Beurs” deugde er niet zo voor en zo dacht men eraan het boekenbestand van de afdeling naar het patronaat in de Cameynestraat te verhuizen. Naar de idee van een fusie was het dan nog maar een stap. Toch was er nog een tussenstap te nemen: de stichting van de „Openbare en Kosteloze Volksboekerij” van het Davidsfonds, waarvan de uitleningen in het patronaat plaatsvonden. Op zondag 7 februari 1914 opende de boekerij haar deuren: er was voor een uitleenreglement en een catalogus gezorgd. Maar dan brak de oorlog uit en men liet de boeken van de volksboekerij op 26 september terugbrengen. In 1915 ten slotte zorgde onderpastoor Moulart voor de fusie van de patronaats- en de Davidsfondsbibliotheek van Sint-Amands. Het werd een parochiebibliotheek. Het werken aan een bibliotheek was de enige activiteit, waarmee het Geelse Davidsfonds zich tijdens de Eerste Wereldoorlog bezighield. Met de uitleenactiviteiten zelf ging het niet zo vlot, maar de volksboekerij werkte in elk geval.

3. Besluit: Vlaanderen, parel aan België's kroon

Gedurende de eerste 25 jaar van haar bestaan was de Geelse Davidsfondsafdeling weinig actief³⁷. Er was geen geregelde jaarwerking; uit de boekensteun aan scholieren kan misschien ook afgeleid worden, dat het lidmaatschap zich toen ook al tot een abonnement op één of meer Davidsfondspublikaties beperkte. En die uitgaven waren al niet veel zaaks. Wél konden de notabelen als bestuursleden van het Davidsfonds bij grote gelegenheden nog een pluim meer op de hoed steken. Ze konden dan pronken op een prijsuitdeling van het college of pralen op een Boerenkrijgherdenking. Hun actie was dan op een dubbel doel gericht: de macht van de liberalen verzwakken, die van de katholieken versterken en het kristen geloof in de Kempen bestendigen. In de jaren vóór de Eerste Wereldoorlog veranderde er heel wat ten goede in de Geelse Davidsfondswerking. Binnen de perken van wat de politiek (de katholieke partij) en de kerk (het episcopaat) toelieten. De vereniging werkte zo-

37. G. JANSSENS, pp. 203-216: dertien bladzijden over (ook onnozel) „Geestesleven te Gheel”, maar geen woord over het Davidsfonds. Als een gewezen studentenleider en cultuurflamingant als Gustaaf Janssens aan de Davidsfondsafdeling geen aandacht schenkt, dan zal ze in Geel wel weinig bekend zijn geweest.

als het centrale bestuur in Leuven het wenste: de voorgeschreven standregelen werden gerespecteerd, alleen de elf-juliviering kon nog niet, dat was iets voor na de oorlog. Er werd veel zorg besteed aan goede voordrachtgevers en culturele manifestaties. Hierdoor kreeg een elite toch de gelegenheid zich op zijn Vlaming zijn te bezinnen. Die overtuiging zag evenwel geen graten in een romantisch beleden Belgische vaderlandsliefde. Bestuur noch leden beseften dat Vlaanderen sociaal, economisch en politiek achteruit werd gesteld. Hierdoor kwam het dat het Davidsfonds het ook in Geel bij een informerende en cultureel ontspannende visie hield en zich gemakkelijk in het zog van zijn conservatieve geestelijke en politieke leiders — tevens bestuursleden — liet meeslepen. Een progressieve wending zat er niet in: A. Van de Perre heeft dat zeker aan gevoeld.

Toch was er een Conscienceviering mogelijk, met sprekers als Borms (de vooroorlogse weliswaar, dus nog zeer vaderlandslievend) en Grietens. Ook de bibliotheek kwam er en dat was toch een goede zaak voor de Vlaamse bewustmaking. Eén van haar voortrekkers, onderpastoor Moulart, zou na de oorlog de motor van de opkomende, maar erg tegengewerkte Geelse christen-democratische stroming worden. Op het vlak van de Vlaamse zaak was er dus toch al iets positiefs. Maar op sociaal gebied bleef Geel een oninneembare conservatieve vesting. Op het vlak van de sociale beweging was dan ook het Geelse Davidsfonds weinig actief.

De clericale invloed was overweldigend. Het Davidsfonds was een zaak van priesters: meewerken aan het Davidsfonds hoorde bij hun priestertaak. De pastoor-deken als erevoorzitter, de collegedirecteur en zijn lerarencorps als leden gaven de afdeling haar morele standing en de elkaar opvolgende onderpastoors in het bestuur trokken de kar en hielden de afdeling in beweging. Was de clericale invloed van overwegend belang, ook de alomtegenwoordigheid van invloedrijke katholieke politici bepaalde de grenzen waarbinnen het Davidsfonds in Geel kon werken.

Samengevat kan men dan ook zeggen dat de leus van het Davidsfonds — „Voor Godsdienst, Taal en Vaderland” — perfect de lading van de Geelse afdeling dekte. Met „vaderland” werd aan België gedacht en daarin prijkte Vlaanderen als een parel, niet omwille van zijn grote rol in de politieke en economische grootheid van België, maar veeleer als „versierend” en moreel-religieus element. Het landschap was er toch zo schoon, de taal zo zoet en de mensen zo braaf.

Stationsstraat 73
2440 Geel

BIBLIOGRAFIE

1. Archief

- Archief Davidsfonds Leuven: Sint-Amandsafdeling, Geel (A.D.G.) (1875-1919):
- de „Jaarboeken” van 1880 (over 1875 tot 1879) tot 1914;
 - door de plaatselijke secretaris ingevulde werkjaarrapporten (1910-1913);
 - het jaarverslag door secretaris E.H. P. Vertessen opgesteld (06 oktober 1906);
 - brief van Dr. Fr. Meeus aan het hoofdbestuur van Leuven (9 mei 1919).
- Collegearchief Geel (C.A.G.): bundel XX, 2 en bundel IV, D.

2. Literatuur

- Dr. M. CORDEMANS, *Dr. August Laporta en „De Student”*, Leuven, 1959.
- Dr. H.J. ELIAS, *Geschiedenis van de Vlaamse Gedachte*, Deel IV, Antwerpen, 1971.
- R. De SCHRYVER, *Uit het archief van Frans Van Cauwelaert, I. Gedenkschriften over Vlaamse Beweging en Belgische politiek 1895 - 1918*, Antwerpen, 1971.
- Gustaaf JANSSENS, *Gheel in Beeld en Schrift*, Turnhout, 1900.
- In memoriam Dr. Frans Meeus*, in: *Jaarboek en Verslagen van de Koninklijke Vlaamse Academie voor Geneeskunde van België*, XV, 1953.
- Theo LUYKX, *Dr. Alfons Van de Perre en zijn tijd (1872-1925)*, Antwerpen, 1972.
- Oorlogsboek van het Davidsfonds - Een en ander over de Duitschers in de omschrijving der afdeelingen 1914-1918*, twee delen, resp. Davidsfondsuitgavenummer 193 en 194, Brugge, z.j.
- Floris PRIMS, *De wording van nationaal bewustzijn in onze gewesten*, Antwerpen, 1939.
- Luc SCHEPENS, *Koning Albert, Charles de Broqueville en de Vlaamse Beweging tijdens de Eerste Wereldoorlog*, Tielt, 1983.
- Willem VAN BROECKHOVEN, *Beknopte Geelse kroniek naar aanleiding van het Eeuwefeest van de Koninklijke Katholieke Harmonie St.-Cecelia*, in: *Koninklijke Harmonie St.-Cecilia-Jubileum 1867-1967, Geel*, 1967.
- Willem VAN BROECKHOVEN, *Gedenksteen voor een groot Gelenaar*, in: *Het Nieuwsblad van Geel*, 21 juli 1972.
- K. VAN CAENEGHEM, *Onze Boeren Verbeerlijkt. Gedenkboek der Eeuwefeesten van den Boerenkrijg 1798-1898*, Ieper, 1903.
- G. VANDECRUYLS, *Het politieke leven in Geel (1918-1940)*, Licentiaatsstudie KUL, Leuven, 1984.
- K. VANGENECHTEN, *Geschiedenis van een Kempische Studentenbond (Geel 1906-1930) - Het ware gelaat van het A.K.V.S., (A.K.V.S.-Verhandelingen 1)*, Brussel, 1983.
- Jef VAN MEENSEL, *Priester Daens te Geel*, in: *Het Nieuwsblad Van Geel*, 15 juni 1973. *Meer nieuws over Daens' verblijf te Geel*, in: id., 6 juli 1973.
- 1875-1985: *110 jaar Davidsfonds in Geel. Wat de aankoop van een leeuwevlag kan betekenen*, in: id., 23 augustus 1985.
- 1875-1985: *110 jaar Davidsfonds in Geel. Davidsfondswerking: barometer van een eeuw Geels leven*, in: id., 30 augustus 1985.
- 1875-1985: *110 jaar Davidsfonds in Geel*.
- 1875-1900: *Andere Tijden*, in: id., 6 september 1985.
- Berkven. 100 jaar Vlaamse Studentenbeweging. 50 jaar Katholieke Vlaamse Berkvenbond. 25 jaar Oud-Berkvenbond te Geel*, Geel, 1986.
- W. VAN NEYLEN, *Kanunnik Daems, Zijne Werken beschouwd als spiegel van zijn karakter*, Lier 1905.
- Jos VERSMISSEN, *Geschiedenis van de Sint-Amandsboekerij*, Geel, 1965.
- Lode WILS, *Honderd jaar Vlaamse Beweging - Deel 1. Geschiedenis van het Davidsfonds tot 1914*, Leuven, 1977.

Stationsstraat 73
2440 Geel